

Αποφάσεις ΣΤΕ

ΣΤΕ Α΄ 7μ. 699/2026: Ο περιορισμός του άρ.7 παρ.5 ν. 4387/2016 (ότι επί σώρευσης συντάξεων χορηγείται μία εθνική σύνταξη) ισχύει και επί σώρευσης συντάξεων λόγω θανάτου και εξ ιδίου δικαιώματος. Η προσβαλλόμενη δεν αποτελεί απλή ερμηνευτική εγκύκλιο.

15/05/2026

ΣΤΕ Α΄ 7μ. 699/2026

Πρόεδρος: Α. Καλογεροπούλου, Αντιπρόεδρος

Εισηγητής: Μ.-Αλ. Τσακάλη, Σύμβουλος Επικρατείας

Ο κανόνας της παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016, σύμφωνα με τον οποίο «σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων χορηγείται μία εθνική σύνταξη», ισχύει και επί σώρευσης συντάξεων που καταβάλλονται στο ίδιο πρόσωπο από διαφορετική αιτία, ήτοι λόγω θανάτου και εξ ιδίου δικαιώματος (μειοψ.). Η προσβαλλόμενη πράξη, εκδοθείσα υπό τύπον εγκυκλίου, ερμηνεύει τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016, αποδίδοντας σ' αυτές την ορθή έννοια (μειοψ.). Ωστόσο, μεταθέτει τον χρόνο επέλευσης των αποτελεσμάτων των διατάξεων αυτών (για τις νέες χορηγούμενες συντάξεις που θα σωρευθούν στο ίδιο πρόσωπο μετά την ημερομηνία δημοσίευσής της), περαιτέρω δε, για τις ήδη χορηγηθείσες εθνικές συντάξεις, στις οποίες εσφαλμένως – κατ' εφαρμογή προγενέστερων εγκυκλίων - δεν είχε εφαρμοστεί ο ανωτέρω κανόνας, προβλέπει διατήρηση της καταβολής τους στο ίδιο ύψος και απεικόνιση του υπερβάλλοντος ποσού ως προσωπικής διαφοράς. Με το περιεχόμενο αυτό, η προσβαλλόμενη πράξη δεν περιορίζεται σε απλή ερμηνεία του νόμου, αλλά εισάγει νέες κανονιστικές ρυθμίσεις, κατά αμφότερα τα πληττόμενα μέρη της, τα οποία συνεχονται αναγκαίως μεταξύ τους. Με έννομο συμφέρον τα αιτούντα σωματεία συνταξιούχων ασκούν την κρινόμενη αίτηση. Η προσβαλλόμενη πράξη, ως εκ του κανονιστικού της χαρακτήρα, είναι δημοσιευτέα στην ΕΤΚ, ενόψει δε του ότι έχει αναρτηθεί μόνο στον ιστότοπο «ΔΙΑΥΓΕΙΑ», είναι ανυπόστατη κατά τα πληττόμενα μέρη της, και για τον λόγο αυτόν, ο οποίος εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως, πρέπει να ακυρωθεί κατά το μέρος αυτό για λόγους ασφάλειας δικαίου. Εξάλλου, η προσβαλλόμενη πράξη έχει εκδοθεί χωρίς νομοθετική εξουσιοδότηση κατά το αντίστοιχο μέρος και, συνεπώς, και για τον λόγο αυτόν, ο οποίος βασίμως προβάλλεται, εξετάζεται δε και αυτεπαγγέλτως, είναι ακυρωτέα κατά το μέρος αυτό.

Κατά την αδιάστικτη γραμματική διατύπωση των διατάξεων της παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016, ο καθιερούμενος με αυτές κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο «σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων χορηγείται μία εθνική σύνταξη», ισχύει σε κάθε περίπτωση σώρευσης στο ίδιο πρόσωπο περισσότερων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως δηλαδή της αιτίας ή του αριθμού αυτών (μία ή περισσότερες συντάξεις λόγω θανάτου ή/και μία ή περισσότερες συντάξεις εξ ιδίου δικαιώματος). Εξάλλου, ούτε στην οικεία αιτιολογική έκθεση γίνεται σχετική διάκριση ή αναφορά σε τυχόν απόκλιση από τον κανόνα αυτό, η οποία θα επέτρεπε ειδικώς στην περίπτωση σώρευσης συντάξεων λόγω θανάτου και εξ ιδίου δικαιώματος καταβολή των

επιμέρους εθνικών συντάξεων, χωρίς τον επίμαχο περιορισμό· αν ήθελε δε ο νομοθέτης να εισαγάγει σχετική εξαίρεση, θα έπρεπε να το ορίσει ρητά.

Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή δεν δύναται να συναχθεί από τις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 4387/2016. Τούτο διότι οι εν λόγω διατάξεις αφορούν τον τρόπο υπολογισμού του ύψους της σύνταξης λόγω θανάτου ως ποσοστού της σύνταξης (εθνικής και ανταποδοτικής) που δικαιούται ή έχει δικαιωθεί ο θανών, όχι όμως και το διάφορο ζήτημα του ανωτάτου ορίου των εθνικών συντάξεων ανά συνταξιούχο σε περίπτωση σώρευσης περισσότερων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων (λόγω θανάτου ή εξ ιδίου δικαιώματος), το οποίο (ζήτημα) διέπεται αποκλειστικώς από τις ως άνω ειδικές διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016. **Άλλωστε, οπιθέμενος με τις εν λόγω διατάξεις περιορισμός συνεπάγεται μείωση στο συνολικό ποσό (άθροισμα) των επιμέρους σωρευόμενων εθνικών συντάξεων (εφόσον αυτό υπερβαίνει το όριο των 384 ευρώ) και όχι αποκλειστικά στο ποσό της εθνικής σύνταξης λόγω θανάτου, όπως εσφαλμένως υπολαμβάνουν τα αιτούντα σωματεία. Σε κάθε περίπτωση, η σύνταξη λόγω θανάτου αποτελεί αυτοτελές δικαίωμα (σε σχέση με εκείνο του θανόντος) και, ως εκ τούτου, ασκείται από τα δικαιούμενα πρόσωπα «ιδίω δικαίω», όπως και τα λοιπά συνταξιοδοτικά δικαιώματα, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τάσσουν οι εκάστοτε εφαρμοστέες νομοθετικές διατάξεις (μειοψ.). Τα αιτούντα σωματεία συνταξιούχων μετ' εννόμου συμφέροντος ασκούν την κρινόμενη αίτηση, προβάλλουν δε ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν αποτελεί απλή ερμηνευτική εγκύκλιο, εφόσον δεν αποδίδει την ορθή έννοια του νόμου, αλλά κανονιστική πράξη, η οποία είναι ακυρωτέα ελλείψει δημοσιεύσεως στην ΕΤΚ και σχετικής νομοθετικής εξουσιοδότησης. Η προσβαλλόμενη πράξη ερμηνεύει καταρχήν τις επίμαχες διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016, αποδίδοντας σ' αυτές την ορθή έννοια (μειοψ.). Ωστόσο, ενόψει του γεγονότος ότι οι διατάξεις αυτές εφαρμόστηκαν δυνάμει των προγενέστερων εγκυκλίων κατά τρόπο που απέκλινε από την ως άνω έννοια, η προσβαλλόμενη πράξη ορίζει περαιτέρω ότι τα οικονομικά αποτελέσματα αυτής (μη υπέρβαση του ορίου των 384 ευρώ για περισσότερες συντάξεις που σωρεύονται από διαφορετική αιτία) αρχίζουν να εφαρμόζονται από την ημερομηνία δημοσίευσής της και, ως εκ τούτου, δεν ανατρέχουν στον χρόνο έναρξης της ισχύος των ερμηνευόμενων νομοθετικών διατάξεων, ως θα έδει, αν επρόκειτο πράγματι για ερμηνευτική εγκύκλιο. **Με τα δεδομένα αυτά, η προσβαλλόμενη πράξη δεν περιορίζεται σε απλή ερμηνεία και αποσαφήνιση της έννοιας του νόμου, ώστε να θεωρείται αμιγής ερμηνευτική εγκύκλιος. Αντιθέτως, εισάγει το πρώτον, κατά τρόπο δεσμευτικό για τους αποδέκτες της, νέες κανονιστικές ρυθμίσεις, κατά αμφοτέρα τα πληττόμενα μέρη της (Α1 και Α3), τα οποία συνεχονται αναγκαίως μεταξύ τους. Ειδικότερα, η προσβαλλόμενη πράξη μεταθέτει τον χρόνο επέλευσης των αποτελεσμάτων των ερμηνευόμενων νομοθετικών διατάξεων (για τις νέες χορηγούμενες συντάξεις που σωρεύονται στο ίδιο πρόσωπο μετά την ημερομηνία δημοσίευσής της), χωρίς να υφίσταται προς τούτο σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση. Επιπλέον, η πράξη αυτή ρυθμίζει το πρώτον τις διαμορφωθείσες έννομες καταστάσεις ως προς τις ήδη χορηγηθείσες (εθνικές) συντάξεις, προβλέποντας διατήρηση της καταβολής τους στο ίδιο ύψος και απεικόνιση του υπερβάλλοντος ποσού ως προσωπικής διαφοράς· κατά τα εκτιθέμενα δε στο έγγραφο των απόψεων της διοίκησης, η ρύθμιση αυτή υπαγορεύθηκε από την αρχή της χρηστής διοίκησης, ώστε να μην****

επιβαρυνθούν οι συνταξιούχοι με την επιστροφή ποσών που εισέπραξαν καλόπιστα λόγω κακής εφαρμογής του νόμου από τη διοίκηση. Ωστόσο, ούτε η τελευταία αυτή ρύθμιση ευρίσκει νομοθετικό έρεισμα, δοθέντος ότι οι διατάξεις των άρθρων 14 και 33 του ν. 4387/2016 περί αναπροσαρμογής των συντάξεων και διατήρησης της καταβολής του υπερβάλλοντος ποσού ως προσωπικής διαφοράς, τις οποίες επικαλείται σχετικώς η προσβαλλόμενη πράξη, δεν αφορούν σε διατήρηση καταβολής εσφαλμένως χορηγηθεισών συντάξεων και απεικόνιση του υπερβάλλοντος (αχρεωστήτου) ποσού ως προσωπικής διαφοράς, όπως εν προκειμένω. Ως εκ του κανονιστικού της χαρακτήρα, η προσβαλλόμενη πράξη ήταν δημοσιευτέα στην ΕτΚ, δοθέντος δε ότι δεν έχει δημοσιευθεί στην ΕτΚ, αλλά έχει αναρτηθεί μόνο στον ιστότοπο «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» (ΑΔΑ: Ω0ΑΦ46ΜΤΛΚ-Ε7Ν/30.12.2021), είναι ανυπόστατη. Για τον λόγο δε αυτόν, ο οποίος εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως, η πράξη αυτή κατά τα πληττόμενα μέρη της είναι ακυρωτέα για λόγους ασφάλειας δικαίου. Εξάλλου, η προσβαλλόμενη πράξη, κατά το ως άνω κανονιστικό της μέρος, έχει εκδοθεί χωρίς νομοθετική εξουσιοδότηση, κατά παράβαση του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. δεύτερο του Συντάγματος. **Συνεπώς, και για τον λόγο αυτόν, ο οποίος βασίμως προβάλλεται, εξετάζεται δε και αυτεπαγγέλτως, η προσβαλλόμενη πράξη είναι ακυρωτέα κατά το μέρος τούτο.**